

anxaf
88-B
17300

SVEDIGES ALLMÄNNA KUNSTFÖRENINGENS PUBLIKATION XIII

JOHAN AUGUST MALMSTRÖM

1829—1901

LEFNADSTECKNING

HARALD WIESELOREN.

SVERIGES ALLMÄNNA KONSTFÖRENING
PUBLIKATION XIII.

Digitized by the Internet Archive
in 2015

<https://archive.org/details/johanaugustmalms00wies>

SVERIGES ALLMÄNNA KONSTFÖRENINGENS PUBLIKATION XIII.

JOHAN AUGUST MALMSTRÖM

LEFNADSTECKNING

AF

HARALD WIESELGREN

STOCKHOLM
GUSTAF LINDSTRÖMS BOKTRYCKERI
1904.

- - SVERIGES - -
ALLMÄNNA KONSTFÖRENINGENS
PUBLIKATION XIII

REDAKTIONSKOMITÉ:

GEORG v. ROSEN, DANIEL EKELUND, AXEL LINDMAN, FRITZ NORBIN,
GOTTFRIED KALLSTENIUS, GILLIS HAFSTRÖM

ETSNINGARNA TILL BILDERNA ÄRO UTFÖRDA HOS GENERALSTABENS LITOGRAFISKA ANSTALT

*Till alla dem, som på ett eller annat vis, genom välvilligt utlånande af originalmålningar och teckningar för
reproduktion som ock för öfrigt bidragit till publikationens utgifvande, få komitérade uttala
sitt värdsamma tack.*

JOHAN AUGUST MALMSTRÖM.

Porträtt i olja, utfördt 1897 af I. Nyberg; tillhör K. Akademien för De Fria Konsterna.

A. MALMSTRÖM I PARIS VID 1860-TALETS BÖRJAN.
Efter tafla, målad af Wilhelmina Lagerholm.

JOHAN AUGUST MALMSTRÖM.

»Med Mästarn, som slutat, har flytt en tid,
heroisk och nordisk — och barnablid.
C. D. af Wirsén.

Den gamla satsen, att konsten utgår från handtverket, vinner bekräftelse i Johan August Malmström och hans ätteledning. Den i de flesta teckningar af hans lefnad förekommande uppgiften, att hans fader var bonde, är alldeles vilseledande. Han utgick ur en i flera led och ännu flera personer verksam snickaresläkt, hvars ursprung från Stora Malm i Södermanland hugfästes i namnet. I Stora Malm föddes 1756 *Anders Malmström*, som lärde snickareyrket, och som snickaregesäll vid 36 ars alder inflyttade från Norrköping till Stora Holma i Tjellmo socken i Östergötland. Han kallas i kyrkoboken bildhuggare, när han som gift med en hofslagaredotter år 1806 inflyttade i Nykyrka eller Vestra Ny socken till ett torp, Backen, a St. Kalfsbäcks ägor, och afled där 1826; hans tre till mogen alder hunna söner blefvo snickare, den äldste och yngste bosatta i Linköping, den mellerste liksom fadern »gärningsman», det är i vårt kamerala språk handverkare a landsbygd, med bostad å ett torp. Denne, *Anders Gustaf Malmström*, var Johan Augusts fader.

Det var nog kärleken, som kom Anders Gustaf att stanna kvar i Vestra Ny, när bröderna begåfvo sig på vandring för att sluta som mästare i stad. Han gifte sig nämligen 1824 med en hemmansegares, senare nämndemans, dotter, Brita Stina Håkansdotter, hvars far, afleden 1817, efterlämnade ett till 1,000 rdr banco i bo-uppteckning värderadt hemman Klaestorp, å hvars ägor torpet Nubbekullen låg.

Detta torp, beläget vid Motalavägen från Medevi, helt nära helsobrunnens område, är i orten känt och hedradt som »professorns födelseort». Han föddes där den 14 oktober 1829. Där förevisades ännu 1901 Anders Gustaf Malmströms af honom själf med smakfull ornamentik sirade säng.

Hemmet i torpstugan Nubbekullen låg i vackra omgifningar, närmast i en väl hållen trädgård, därutanför ett stycke jord som skulle bereda näring åt ko och får samt smärre husdjur. Således idkades här jordbruk i mycket liten skala, under det inkomsten a handverk var hufvudsaken. Båda makarna, Anders Gustaf och Brita Stina, voro tänkande och hjärtegodas människor, arbetsamma, sparsamma, och med utvecklad håg för läsning. Fadern utförde ofta sådana arbeten, som kräfde längre frånvaro från hemmet, sasom kyrkoinredningar o. d. Hvarjehanda ornamentik kunde han utföra i hemmet. Den äldre sonen tycktes icke vidare intresserad af dessa, men den andre i ordningen, Johan August, af modern undervisad i läsa, skriva, räkna, visade tidigt håg för efterbildande af faderns fina snickeri och det dröjde ej länge innan han äfven i färg begynte åstadkomma bildverk. Men detta var endast på hvilostunderna. Gossen var nämligen strängt upptagen med arbete i faderns yrken, såväl möbelsnickeri och bildskärning som jordbruk. Men det arbetsamma hemmet var ett kärleksfullt hem, och allt efter som gossen växte till, väcktes föräldrarna till allvarlig eftertanke om hur de skulle ställa för hans framtid: snickargesäll var icke den bana, till hvilken hans anlag visade hän.

Makarnas tredje och yngsta barn var en flicka, som vid sex års ålder afled, när Johan August nått in i sitt tolfte år. Då ville han trösta sin mor med något riktigt vackert. Han hade bara gjort gratulations-ark förut, med kransar, blomkrukor och änglar på. Nu utförde han en rad vattenfärgstaflor att illustrera en historisk roman, på hvilken modern satte värde: Van der Veldes till svenska öfversatta skildring Arvid Gyllenstierna. Det var 1841. Sextio år därefter hade professorn dem ännu kvar; sedan de haft plats i utställningen af hans arbeten i Konstnärshuset (katal. n:o 188), skänktes de, jemte mycket annat af professorns artistiska kvarlåtenskap, till Nordiska Museum.

Gossen blef, efter konfirmation i Nykyrka, en väl vitsordad församlingsmedlem och var redan rätt bekant i orten. En välväxt yngling var han, af ljus, nordisk typ. För sex skilling stycket kunde man hos honom få de grannaste och gladaste lyckönskingsark — en produktion som han äfven under senare artionden gärna fortsatte, en glädjekälla i vännekretsen; man fick då se att malaren äfven var ett stycke af en skald, ty de rosprydda verserna voro äfven malarens verk och troget hållna i stil af ungdomsårens diktning. Det glada lynnet från Nubbekullens år tog aldrig skada af utvecklingens strider.

Träskulptur hade Johan August under faderns ledning kunnat förkofra sig uti, och han karfvade många både små och stora »gubbar». Från Medevi kommo stundom om somrarna promenerande brunngäster ut till Nubbekullen och togo

Fader Anders Gustafs och hans sons verk i betraktande. Sa var det en gang en baron, som fäste sig vid en byst, svart och i kroppsstorlek, framställande kung Oskar I, efter en porträttlitografi och en sex-skillings slant, onekligen bättre utförd än flertalet kyrkoänglar och andra bilder, som utgatt ifran Nubbekullens verkstad. — Den där ska' ni lata kungen se, sa' baronen. »Han kommer snart till Stjärnsund, ge'n er dit, far och son, med kungsbysten, jag skall rekommendera er till förvaltaren där. Kanske föranleder det Hans Majestät att intressera sig för den unge mannens utveckling på konstnärslanan.

Professor Malmström har på gamla dagar berättat sin utfärd till Stjärnsund, med fadern och kungabysten, i »Autografier och Porträtt af framstaende personer». Berättelsen är i själfva verket ett stycke autobiografi. Utfärden blef en stor missräkning, kungen fingo de aldrig se, men begapade blefvo de under manga timmar af bondfolk, som också kommit för att se kungen. Fadern hade gatt för att träffa förvaltaren. Efter trågen förplägning ur matsäckspasarna begynte några »glada gossar» skämta med »Sotarmurre» — den svarta bysten — och hans frambringare, som till slut blef alldeles förtviflad och brast i grat. Säl- lan har jag varit sa olycklig som da,

skrifver han den 15 nov. 1891: »jag tyckte mig vara ett riktigt spektakel, som alla hade rättighet att skratta at, och lofvade mig själf vid detta tillfälle att aldrig mer göra några trågubbar, för att icke vidare blifva föremal för sadant gyckel. Och »sotarmurre» stod på golvet i Malmströms atelier i Stockholm sa länge han lefde. Den liksom höll utkik öfver det aflagda löftets uppfyllelse. Och hallet blef det.

Nagra ar efter den misslyckade Stjärnsundsresan salde fader Anders Gustaf sin enda dragare, en liten oxe, för att fa kontanta medel för Johan Augusts stockholmsresa och inträde i »ritarakademien». Han kunde icke taga på sitt ansvar att låta sonens anlag förfaras utan utveckling. Modern var af samma åsikt. Och glädje skänkte dem det modiga beslutet, fastän de endast fingo upplefva det erkännande deras son vann under studieåren i Konstakademiens skolor. Modern afled 1855, fadern 1856 i sitt sextioandra ar, på våren af samma ar, under hvars höst Johan August lämnade Stockholm och anträdde färden till Düsseldorff.

ASLÖG-KRAKA TAGER AFSKED AF DE ELAKA FOSTERFÖRÄLDRARNA. Ur Ragnarsagan.

* * *

Johan August Malmström var tjugo år gammal, när han fick företaga den efterlängtdade färden från hemmet vid Medevi till konstskolan i Stockholm. Med 27 riksdaler på fickan och de studier i historia, skaldeverk, romaner och sagor, hvilka han i hemmet och hemtrakten kunnat göra, samt med försvarlig öfning i kopiering af taflor såväl som i malning efter naturen, utan någon lärares ledning, stod han nu inför porten till konstens förgård, Akademiens principskola. Hvarför skulle en fattig pojke narras in på konstnärshanan, tyckte skolans direktör, hvem vet om hans anlag tala vid den långa lärotiden o. s. v. Bra gammal är han också för lägsta

STRIDEN MOT KONUNG ELLA INVID DRUIDTEMPLET.

Ur A. Malmströms teckningar till Ragnar Lodbroks saga.

skolan. Men där fanns bland akademiens äldre elever en annan fattig östgöta pojke, Nils Andersson, som nio år förut, då tre år äldre än Malmström nu, klappat på konstskolans dörr och vunnit inträde, födt sig med malande och nu var designerad till Kongl. Medaljen. Han tog sig vänligt af den unge landsmannen, och den 3 november 1849 inskrefs snickaresonen från Medevi i K. Akademiens principskola.

Lärarna funno snart hvad han gick för och kamraterna i skolan fäste sig vid honom med erkännande och vänskap. Redan vid mars-afslutningen 1850 uppflyttades Malmström i närmast högre skola och fick ur prins Gustafs hand mottaga en belöningsjeton. Loford, medaljer arligen, små pänningeunderstöd 1853—55, betecknade Malmströms elevtid. Han målade akademiens prisämnen och fick loford för kom-

HEIMER OCH ASLÖG.
Oljetavla af A. Malmström, hemsänd 1857 från Düsseldorf.

positionen men ansågs icke lika stark i färgbehandlingen. 1856 blef han Ribbingsk stipendiat, 1857 fick han kongl. medaljen och resestipendium, hvilket förnyades till och med 1863.

Det var icke blott prisämnen, Malmström malade under elevtiden; han kopierade, restaurerade, malade landskapsstudier och porträtt under resor i orterna och egna kompositioner ur den nordiska sagan. Bland lärarna hade isynnerhet Qvarnström och August Sohlman fäst sig vid honom, bland kamraterna Virgin och Winge. Malmström och Winge blefvo för lifstiden ett tvillingpar inom den nordiska konstrikningen såväl som i personlig trogen vänskap. Du är min Frithiof, jag är din Björn, skref Winge 1855 till Malmström under hans sommarresor i Sverige. Nu längtar jag till den tiden, fortsätter han, da

Ur Malmströms teckningar till Asbjörnens och Moes sagor.

Vårt land.

Vårt land, vårt land, vårt fosterland,
 ljud högt, o dyra ord!
 Ej lyfts en höjd mot himlens rand,
 ej sankt en dal, ej sköljs en strand,
 mer älskad än vår bygd i nord,
 än våra faders jord.

Vårt land är fattigt, skall så bli
 för den, som guld begär
 En främling får oss stolt förbi,
 men detta landet älska vi,
 för oss med moar, fjäll och skar
 ett guldland dock det är

FINSKT LANDSKAP.

Teckning till »Vårt land», inledningssång till Runeberg-
 Fänrik Stål.

vi ater fa rakas och utbyta tankar med hvarandra, antingen på Kastellholmens klippa, där du mins huru vi atskilliga ganger sago den mystiska skymningen kasta sitt poetiska flor öfver nejden - eller i din lilla kammare. Han talar vidare om den eld, förutan hvilken ingen kan bli konstnär och om hur kär för dem bada den gamla Norden är.

Eleverna vid Konstakademien förde ett flitigt och anspraksöst lif, da och da uppträskadt med en glad sammankomst vid glaset klang. Stundom kunde de sitta inne i flera veckor, födande sig med smörgasmat, och oförtrutet arbetande på en prisuppgift för den blifvande utställningen af elevernas arbeten. Malmström deltog 1851 första gangen med Odysseus hos konung Alkinous,

tafla i olja, årets prisämne. Senare kom han med nordiska motiv. Kung Heimer och Aslög bearbetade han atskilliga ganger, ända till den slutliga taflan, som från Düsseldorff hemsändes och vann stort bifall. Motiv ur Orvar-Odd-sagan, ur Ragnar Lodbrokssagan företog han äfven mer än en gång innan han ansåg dem exponibla. Han var alltid ytterst sorgfällig i arbetet och synnerligen själfkritisk. Ingeborg mottager underrättelsen om Hjalmars död, Ragnars söner mottaga Ellas sändebud, bada akademiens prisämnen, lämnade han icke ifran sig förrän de i Düsseldorff eller i Paris utförts med säkrare hand.

DRAPA PÅ ÄTTEHOGEN.
Teckning af A. Malmström.

På hösten 1856 reste han nämligen på egna medel från Stockholm till Düsseldorff, som då och atskilliga år efteråt i Sverige åtnjöt stort anseende som målarskola. Dit hade från 1850-talets början flera svenska konstadepter ställt kosan från hemlandets akademi, t. ex. d'Unker (på konung Oskars speciella uppmaning), Nordenberg, Nordgren, Jernberg, Fagerlin. De berömda målarna Tidemand och Gude hade i Düsseldorff slagit sig ned och voro vänliga främjare af både norska, finska och svenska konstnärer, som flockat sig omkring dem i den tyska staden. När Malmström på hösten 1856 kom dit, såg han sig genast omgifven af ett rikt kamratlif och

han dröjde där ett år, innan han fortsatte studieresan till Paris, i sällskap med Winge, som då först hunnit börja sin resa. 1857 på hösten fick Malmström statsstipendiet efter Troili; han hade hemsändt och åtminstone i Göteborg fatt sälja taflor, bl. a. till James Dickson Ellas sändebud (för 500 rdr b:co, juni 1857) och en annan till Konstföreningen där (för 300 rdr b:co, jultiden s. a.). Hos Gude hade Malmström upptagits som en kär vän och erkänd konstnär. De bada hade samtalat om ett gemensamt arbete, ett strandparti med nordisk natur och därutanför en vikingaflotta samt kämpar på stranden. Gude vidhöll planen om samarbete äfven sedan Malmström farit till Paris, dit han 28 jan. 1858 sände honom en fotografi af sin förstudie. Nu vilde jeg bare ønske», skrifver Gude, »at den kunde opvække en rigtig stor lyst til at komme hid og male den . . . og jeg lever saaledes i haabet om at De kommer, thi jeg har stor lyst, og har siden De reiste malt i skizzen og tænkt meget over sagen.» Han berättar om ändringar i planen, som han vidtagit för att bättre få fram »den flygtende flaade» och »drageskibenes eventyrlige skrog», äfvensom för att gifva vissa figurgrupper »mere betydning og vægt». Imidlertid,

ORVAR ODD TÄLJER INGEBORG OM HJALMARS DOD.
Oljetafla af A. Malmström. I Nationalmuseum.

fortsätter Gude, »staar alt dette hen til Deres dom og afgjorelse . . . Malmström atervände till Düsseldorf för samarbetets skull, taflan, som var ganska stor, blef snart färdig och exponerades i Düsseldorffska akademien, hvarefter den sändes till Stockholm. Qvarnström mottog den och besörjde utställningen, på försommarn 1858. Den 6 aug. skref han till Malmström i Paris: Man har funnit den rikhaltiga kompositionen ganska lyckad och väl genomtänkt, de flesta figurerna hafva mycken karaktär och känsla och de olika episoderna gruppera sig väl tillsamman och bidraga till det angenäma totalintrycket . . . Däremot har man tyckt att figurerna i afseende på belysning och färg äro något för svagt hallna och för mycket uppoffrade för landskapet — ehuru figurerna äro taflans hufvudsak. Att taflan icke är säljbar i Sverige är Qvarnströms bestämda asikt: här sta stora taflor af Höckert, Larsson, Kjørboe, Edv. Bergh och Jernberg m. fl. osålda, och inköp för statens galleri kan ej komma i fraga, da landskapet är af norsk hand, skrifver den vänlige professorn. Men den gangen mistog han sig. På väg till Kristiania utställdes den stora duken i Göteborg. En af stadens rikmän, Carnegie, som jämte sin hustru sett taflan i Düsseldorf, blef nu, när hustrun var död, sa djupt gripen af minnet att han köpte taflan för 1,740 riksdaler riksmünt, hvaraf Gude i augusti 1859 tillsände Malmström halfparten. Det er riktig nok, skrifver Gude, en meget ubetydelig priis, men jeg haaber, at De er ligesaa tilfreds dermed, som jeg, da det jo mere var for at have en glæde, at vi malte det, end for at tjene penge.»

UTRIKEN.

Färglagd teckning af A. Malmström. I Nationalmuseum.

Lifvet och samlefunden i Düsseldorf hade för öfrigt icke varit synnerligen lockande; Malmström atervände till Paris och det dröjde icke länge innan äfven Gude drog bort. Men Tidemand var kvar och skandinaverna fortforo att strömma till Düsseldorf, ännu någon tid, innan den orten öfvergafs för München och Paris. Där målade Malmström ännu flera ar, dit atervände han jemväl fran första

resan till Italien. Han var först, jämte Winge och andra nordbor, elev hos Couture, men öfvergaf snart patronen för att arbeta i egen atelier.

Han insände till akademien i Stockholm en kopia efter Titian och atskilliga egna kompositioner, hvilkas ämnen sysselsatt honom redan under elevtiden. Stockholmsprofessorernas skolkomité yttrade sig den 7 mars 1860 om Malmströms da hemsända taflor, »Ingeborg mottager underrättelsen om Hjalmars död och Blenda

ZIGUENARE VID ROTE BRO.
Färglagd teckning af A. Malmström. I Nationalmuseum.

uppmanande Värandskvinnorna till strid. »Det förra af dessa arbeten är väl tänkt, hallningen god och Orvar Odds figur, sasom karaktär och uttryck, utan tvifvel den bästa. Taflans format i förhållande till figurernas storlek är ej lyckligt valdt, emedan därigenom kompositionen erhållit för litet utrymme och förefaller hopträngd. Färgen är fin och på somliga ställen fullgod, men en starkare modellering af figurerna skulle höjt taflan och skiljt dem bestämdare fran fonden. Isynnerhet är Ingeborgs figur ej nog framträdande ur duken. Särskildt loford förtjänar kostymeringen, som väl öfverensstämmer med det begrepp man gör sig om det framställda tidehvarfvat.

»Akademien rader Hr Malmström att fortfarande studera Paolo Veronese, som star främst i den riktning, som Hr M:s konstnärsskap synes hafva tagit, och hvars mästerverk, ehuru ett genomgaende grätt i dem är omisskänneligt, dock aldrig falla

KONUNG ELLIAS SÄNDEBUÐ INFOR RAGNARS SÖNER.
Oljetafla. hemsänd frá Düsseldorf, inköpt af James Dickson. Äges nu af fröken Beatrice Dickson, Ölverås, Göteborg.

till monotoni eller sakna den kraft och rundning i modelleringen, som vinnes genom riktig behandling af ljus och skugga.»

»Hr M:s andra arbete är förtjänstfullt och på ett dramatiskt sätt komponeradt samt halfdagsbelysningen däruti väl tänkt och återgifven. Det hade varit önskvärdt, att de draperade figurernas mänskliga former gjort sig genom veckens fall mera gällande. I Raphaels mästerverk finner man detta problem löst på det skönaste sätt. En säkrare teckning af extremiteterna skall betydligt bidra att höja det konstnärliga i Hr Malmströms kommande arbeten.»

Dessa råd och anvisningar utgingo från Qvarnström, Nyström, Scholander, Molin, Boklund och Höckert. De vittna om det vänliga intresse, hvarmed akademien följde sin förhoppningsfulle stipendiat.

Strax på nyåret 1861 skref Qvarnström till M. att kung Karl på Konstföreningens exposition fatt se hans Ingeborg och fragat priset på taflan samt bjudit 5 å 600 rdr rmt». Taflan stannade också i konungens galleri. I samma bref yttrar sig Qvarnström om Malmströms stora »Bravalla slag : »Jag har af tidningarna förnummit att Hr Malm-

ström är sysselsatt med ett stort arbete. Bravallaslaget : jag är på förhand förvissad, att komposition och teckning blifver lycklig, jag rader blott Hr M. att lägga mera vikt på färgen, än som synes vara fallet i de bägge senast hemsända taflorna, såvida hr M. gör afseende på om taflan här hemma skall göra lycka. Sedan bör Hr M. hafva goda förhoppningar att få sälja detta arbete till Staten, ehuru det icke later sig göra förrän Herrns pensionstid är förbi.

Ja, *förr* hade icke heller Malmström tänkt på att ha denna väldiga komposition färdig, denna, som föresväfvat honom som ett stort mal långt innan han först spände upp den stora duken i sin atelier, där vänner och landsmän redan före julen 1860 tagit dess fortgång i betraktande, alla hänförda af kompositionens storlagenhet och djärfhet. Och med friskt mod fortfor han att mala på den under

KUSIMOTIV.

Aquarell af A. Malmström. I Nationalmuseum.

både 1861 och 1862. Taflan upplades efter Malmströms återkomst till Paris från en utflykt till Italien, hän emot slutet af 1859 begynt och fortgående in på sommaren 1860. Både i norra och södra Italien studerade han natur, konst och människor, men i Rom dröjde han längst. Där hade han äfven tillfälle att deltaga i det skandinaviska konstnärsumgänget. Hans käre Winge var där, de bodde tillsammans och följdes at vid betraktande af gallerier och ruiner. Annat än små studier och skizzer torde Malmström icke ha utfört under denna upplifvande resa, och det var icke heller under denna tid, Winge begynte sina senare fran Rom hemsända stora bilder.

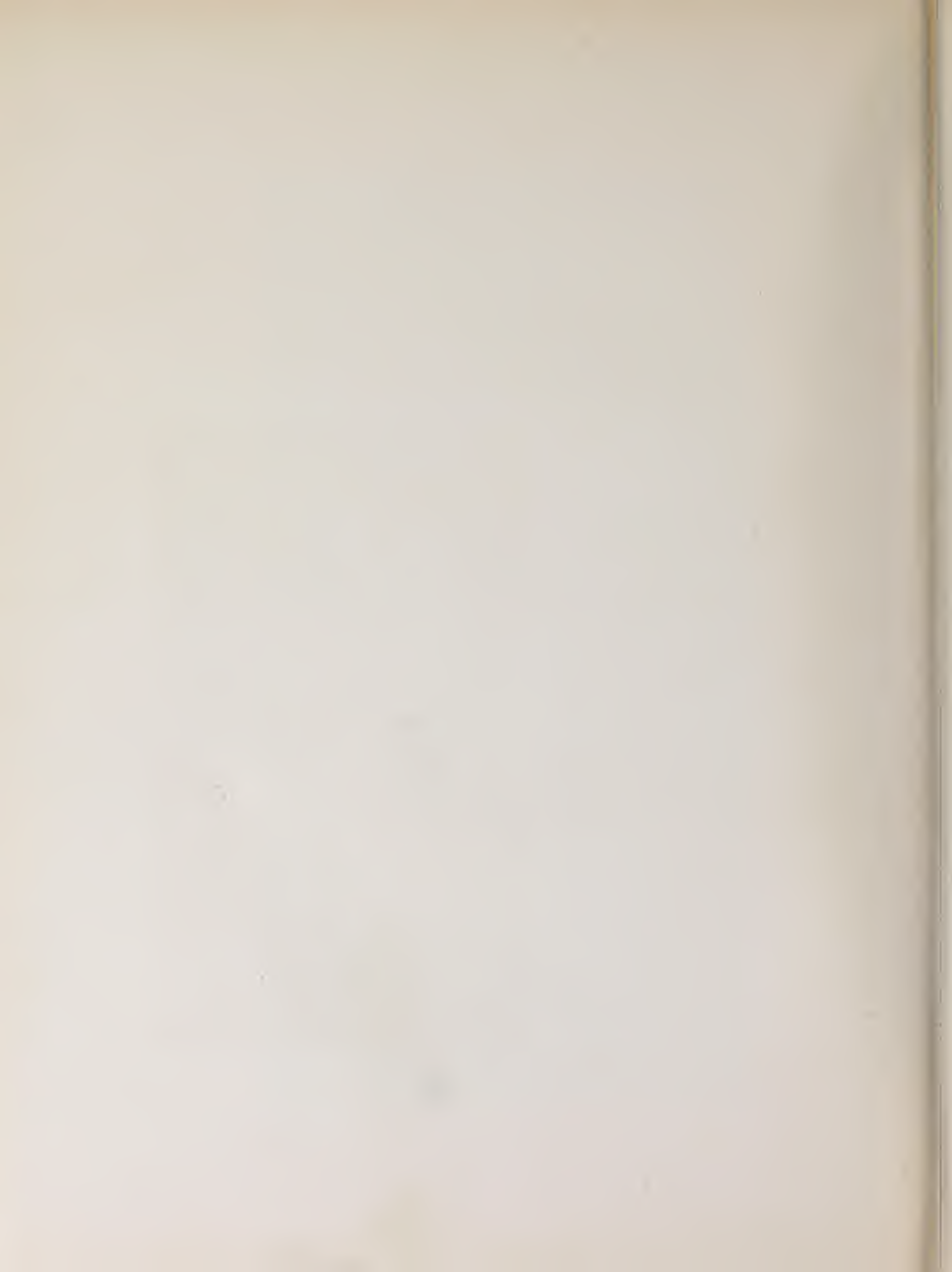
LANDSKAP. Aquarell af A. Malmström. I Nationalmuseum.

Under tiden var Malmströms atelier i Paris, Rue de la Bienfaisance n:o 48, icke blott upptagen af hans stora Brävalladuk, allt emellanat utgingo smärre taflor därifrån och landsmännen hade emellanat om aftnarna sina glada sammankomster hos den hjärtvänlige malaren, därvid sang stundom utfördes af sadana sangare som Wennerberg, Fr. Stenhammar och Carl Rupert Nyblom. Claes Lundin och Frithiof Kjellberg hörde äfven till kottet. Och «Bravalla» skred framåt under umgängesvännernas glada bifall. Men Malmströms själfkritik hvilade icke och vallade honom sorgsna stunder i ensamheten. Bland de svenskar, som sett Bravalla-duken, var äfven prof. Höckert, på hvars fördelaktiga omdöme om den stora taflan akademien på sensommaren 1862 grundade sitt tillstyrkande hos k. m:t om resepensionens förnyande för Malmström under ännu ett år. Men Malmströms sorgmodighet fort-

MALMSTRÖM OCH GUDE. VIKINGAR EFTER KAMPEN.

Tafeln malad i Düsseldorf 1858, såld i Göteborg 1859 till D. Carnegie, nu hos hans son James på Stromvar, Skotland. Fotogr. efter kartong, tillhörig gr. G. v. Rosen.

för, och en afton mot slutet af 1862, under ett anfall — som han sade — af »bersäkaraseri», högg han en knif igenom Starkodder, en af taflans hufvudfigurer; tog taflan ned, hoprullade den och lät den så förblifva. Först efter hans död upprullades den åter och utställdes i konstnärshuset midt emot den senare, 1867, i Malmströms atelier i Stockholm upplagda Brävalla-taflan, hvilken ännu vid konstnärens död stod ofullbordad. Den första taflan var den bästa: och åskådarna kunde instämna i Frithiof Kjellbergs klagan från Rom i bref till Malmström af febr. 1863: »Hvad i Herrans namn är det du talade om för ett Bersärkaraseri som hade öfverkommit dig en viss dag? Jag kan aldrig tro att det är möjligt att du skulle ha sårat Starkodd med en riktig knif. För all del, förklara detta för mig, du vet att jag tyckte så mycket om detta Brävallaslag, liksom alla som sett det. Sömmen är ful, säger du, och det var nog sannt däri, ty den kunde ej jämnas så att icke den syntes. Men vill du inte därför göra taflan färdig? Perspektivet var du icke heller nöjd med, säger du. Jag förstår dig inte; men så mycket kan jag säga, att jag tycker det var synd att öfvergifva en så charmant idé och lämna ett arbete, som var så vackert, så stort och så kostbart, åt en oviss framtid.» Winge skrifver (Rom, 28 mars 1863): »Jag tror att din stora tafla är förb. bra, och att det endast är du själf, som genom att beständigt hafva den för ögonen, anser den sakna den karaktär, som den bör [hafva].» Så var nog också fallet: det var ingen rätt nordisk karaktär i landskapet, felen i dess kolorit och perspektiv stötte målaren, som ej ansåg sig mäktig att öfvervinna dessa i hans ögon

MIDTPARTI UR BRÅVALLASLAGET, senare taflan.
I Nordiska Museum.

sig dag för dag förstorande fel. Det var i medlet af december 1862, som Malmström nedref sin tafla. Han skref därom till Akademien, att den tagit mer tid, än han afsedt och att han af flera skäl fann sig missbelaten med den. »För det första saknade jag tillräckliga studier utaf den vilda, nordiska karaktären, som är nödvändig för en dylik komposition. För det andra har jag sa mycket syndat mot de perspektiviska lagarna,

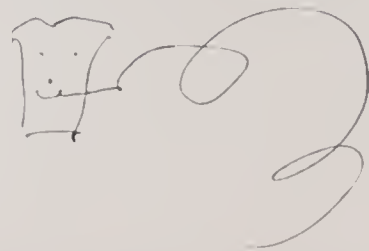

A. MALMSTRÖM omkr. 1866. Efter fotografi.

att någon ändring däruti skulle medfört en fullkomlig omhvälfning af de flesta figurerna, och för det tredje hade jag latit tillöka taflan på längden, hvilket blef sa illa verkstäldt, att det alltid blifvit synligt.» (Om det sista skref Winge: »På skarven kan du väl à la Larsson (Marcus L.) vräka ett halft dussin färgblasor och med knif utsläta»). Malmström tillägger, att han efter hemkomsten ärnar börja taflan på en annan duk, »då min erfarenhet bättre visar mig vägen». Han vill först resa i Norge och på Island! Det var de många i sagan uppräknade folkefärden från nordens alla delar, hvilka han ej hunnit studera, men i hans eget Östgötaland fanns ju sagans valplats.

Nog af, två års arbete låg förkastadt i en vrå af hans atelier, men andra bilder stodo på staffliet. Han skrifver nu om »Signe, som bränner sig inne», om »Sverres tåg», tidigare om »Brynhilda», afsedd för London-expositionen (1862). Och hans arbete i Paris fortgick till början af sommaren 1863. Då styrde han för andra gangen kosan till Italien och efter några månaders vistelse där, mest i Bologna, Firenze, Venezia, drog han sig norrut, först till München, sedan till Berlin och Köpenhamn, hvarifrån han tidigt i januari 1864 nadde Stockholm.

Malmström var en varm skandinav och hans hjärta blödde vid underrättelserna om utfallet af den ojämna striden mellan Danmark och två af de stormakter, hvilka tolf år tidigare garanterat Danmarks integritet. De två andra garantimakterna, England och Frankrike, rörde ej på sig, och äfven Sverige lät sina »gossar bla» stanna på roten, trots alla diplomatiska fälttåg till Danmarks förmån. I ett litet skandinaviskt protestmöte i Stockholm deltog Malmström och prydde lokalen med en kolossal »Holger Danske». Med våren gaf han sig ut på resor i olika trakter af fäderneslandet, ständigt fyllande sina skizzböcker. I Bohuslän aftecknade han hällristningar; sina många raska utkast på blad och lappar bland vänner och kamrater af »gubbar» och »kajsor» pastod han sedan vara utförda i »hällristningsstil», och hans eget »monogram» var en exponent af stilen.

Redan 1861 hade Malmström af Konstakademien blifvit kallad till agréé, 1864 den 27 februari blef han ledamot. Han mottogs öfverallt med varmt erkännande

Tafel i olja af A. Malmström, utförd i Paris 1860—62. Tillhör Svenska Konstnärernas Förening. För närv. i Konstnärshuset, Stockholm.

och hans atelier i Stockholm blef inom kort ett så kärt samlingsställe, att besöken verkade hindrande på hans arbete. Då stängde han sin dörr om hvardagarna, »reste till Trosa», som han kallade det, och mottog besök i ateliern endast om söndagarna.

MALMSTRÖM I SIN ATELIER. Oljetafla af Anna Cramér. Tillhör malarinnan.

Så snart han tagit i besittning den stora ateliern med tillhörande boningsrum i professor Molins nyuppförda hus i Näckströmsgatan, spände han, snedt öfver atelierrummet, upp sin nya Brävalladuk, som således bildade en cloison-vägg, afdelande rummet i en mörk »antichambre» och en väl belyst framkammare. I denna mottog han elever och gäster: en af de förra har fäst honom på duken där han star

»SISTA PÅRET UT». Oljemålning af A. Malmström, i Nationalmuseum (nyligen inköpt).

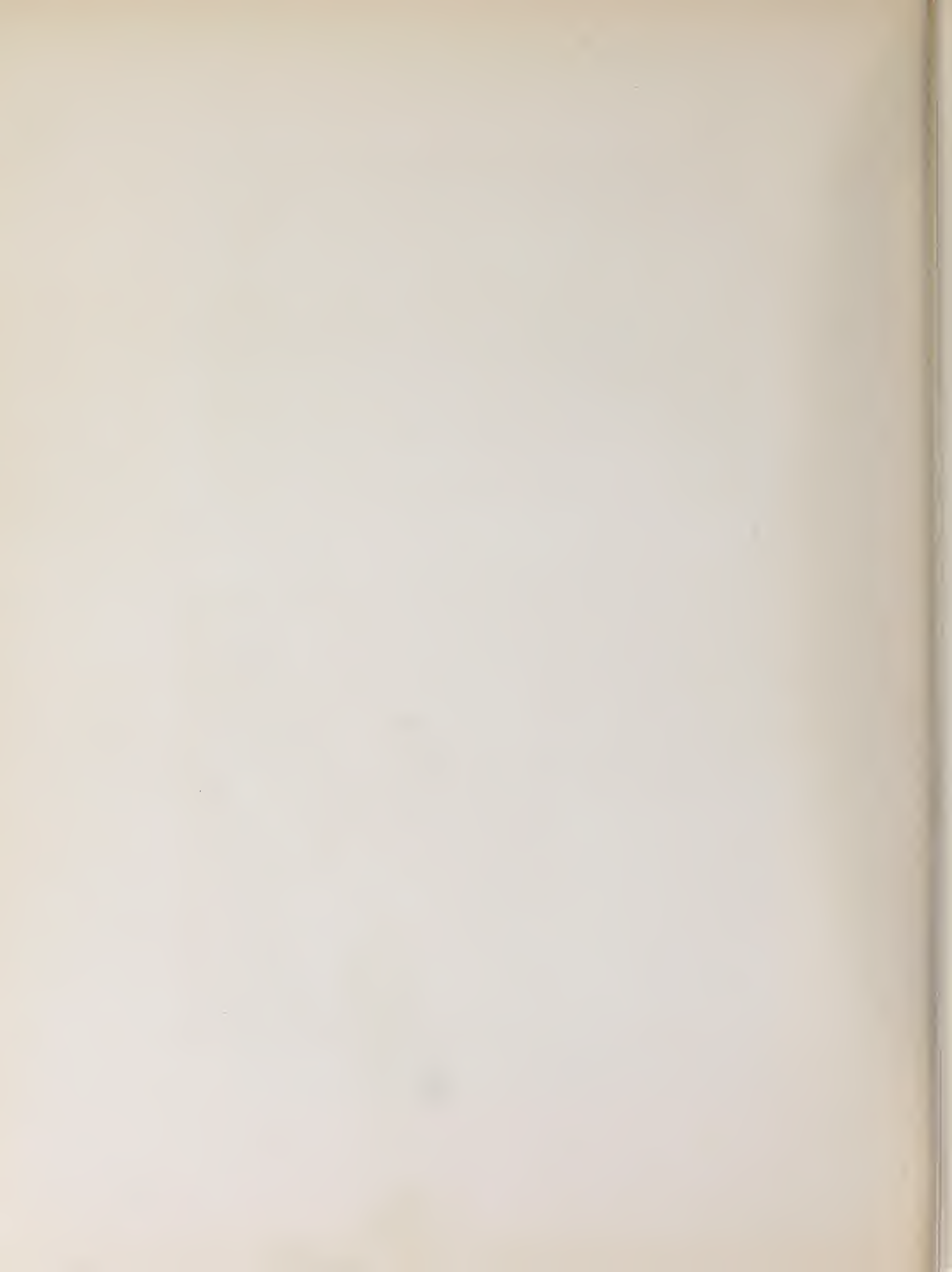
och malar på en af sina små »tröstetaflor». Det var i barnavärlden han sökte tröst och hvila, när han tröttat sig på stegen under ständigt förnyade ansatser att till ett honom själf tillfredsställande slut fullföra sin stora Bråvallakomposition. På den stora slätten invid Bråviken vällde skarorna fram, envigeskamp i förgrunden mellan hjältar och sköldmör, kung Haralds stridsvagn i midten, läkekvinnor i tält, till Walhall ridande einherier i molnen, hela denna talrika flock af figurer i olika skalor tröttade honom emellanåt, och då tog han sin tillflykt till små odygdiga ungar, hilkas sorglösa tillvaro så väl i häftiga kif som i glada lekar tröstade honom för den stora taflans försmädliga motsträfvighet. Och så gingo åren, utan att synas på den vänsälle konstnären.

1867 den 25 maj kallades Malmström till vice-professor och samma år den 13 december till professor vid Konstakademiens läroverk. Tjugo ar senare valdes han till läroverkets direktör, afsade sig platsen 1893 och erhöll 1894 den 19 oktober, efter fyllda sextiofem år, afsked fran professuren, med pension.

Dessa artionden omfatta ett ädelt verksamt lif. Som lärare var Malmström äfven en palitlig vän och så mycket som stod i hans makt en välvillig hjälpare för sina elever. Därom vittna, från tidigare och senare skeden, talrika bref af dessa sedan de lämnat läroverket. Karaktäristiskt för Malmström är Hellqvists uttalande i bref af Berlin 1887 den 19 juni, da han fatt höra, att Malmström valts till direktör: »Jag kan ej nog bedyra hur denna nyhet fröjdar mig. . . . Jag har alltifrån pojkdern haft den starkaste beundran för din karaktär och bekanta godhet. Jag erinrar mig mycket lifligt den gangen då jag rakade slå ett hal i din tafla, det

ÄLFVÄLEK. Olfjeda af A. Malmström. I Nationalmuseum.

GRINDSLANTEN.
Oljemålning af A. Malmström.

var en olycka mer än ett fel. . . . När jag såg hålet på taflan tänkte jag verkligen om det ej vore klokast att gå och dränka sig; men snart fann jag dock att det först vore skäl att försöka lappa taflan, jag mins väl hur jag plastrade därmed. Jag kokade starkt lim och bultade fast lappen på baksidan, men nu märktes dock lappningen tydligt. Jag beslöt att gå till dig och bekänna min olycka. Jag hade verkligen beräknat att få smörj och bli utsparkad, och du kan tänka min glädje: i stället för att bli arg, stack du endast skägget i munnen och sade: det kan ju ingen människa hjälpa.

»HOPP, GRÅLLE».
Oljemålning af A. Malmström. Ägare grossh. Victor Berg, Stockholm.

Jag kunde ha hoppat i taket af glädje, så lycklig kände jag mig . . . Du var det också, som skaffade mig arbete många gånger, så att jag utan vidare hjälp kunde fortsätta vid akademien. När urverket hotade stanna, hjälpte du upp det, och jag har alltid med vördnad och tacksamhet skådat upp till dig . . .»

Utgångna elevens bref äfven från senare skeden visa den största tillgifvenhet för Malmström och uttrycka varm tacksamhet för råd och uppmuntran, äfven sedan »skismens» tid begynt. »Opponenterna» gjorde sig bemärkta från 1884, och deras erkännande af Malmström som målare och lärare var ingalunda regel: snarare tvärt om. Men den hjärtegodas människan kunde de ej förneka: och fast han om dem

»VILL FRUN KÖPA».
Oljetafla af A. Malmström.

använde benämningen »profeter», visste de nog, att han icke lönade deras underkännande med ovilja.

Men söndringarna inom de svenska konstnärskretsarna gjorde honom bedröfvad. Som ordförande i Konstnärsföreningen hade han särskildt 1899 en serie obehag, när de olika föreningarna af svenska konstnärer icke ansågo sig kunna gemensamt deltaga i den till år 1900 bestämda konstutställningen i Paris. Det var då konungen aflät en vänlig skrifvelse till Malmström, daterad Stockholms slott den 18 maj 1899, i hvilken han beklagar att det allmänna deltagandet i den blifvande expositionen för Sveriges del syntes icke kunna ernås, då konstnärsföreningens beslut och den af konungen utsedda

utställningskomitens anordningar icke drogo jämt. Konungen uppmanar därför Malmström att söka så bedrifva, att så många som möjligt af konstnärsföreningens medlemmar måtte, trots föreningens beslut af 6 mars 1899, såsom enskilda konstnärer ändå deltaga i utställningen, till häfdande inför världen af Sveriges anseende och heder.

* * *

Snart efter sin återkomst till hemlandet, efter mer än sjuårig vistelse i Tyskland, Frankrike och Italien, begynte Malmström en ganska betydande verksamhet som tecknare. Först och främst slöt han sig med stort intresse till den konstnär-

ÅTERTÅGET ÖFVER ÅLANDS IJAF 1809. Oljefästa af A. Malmström. (N:o 1 i utställningskatalogen, april 1902.)

liga stab, som understödde den med 1865 uppsatta »Ny Illustrerad Tidning» och dess hufvudsakliga grundläggares, firman P. A. Norstedt & Söners, illustrerade förlagsartiklar. För tidningen tecknade Malmström redan 1865 en af sina tidigaste taflor ur barnvärlden, »Sista paret ut», och under årens lopp flera af sina kompositioner, serier ur sina från resorna hemförda skizzböcker under rubriken »genom ett par svenska glasögon», julbilder alltifrån 1867, svenska och fornnordiska bilder i rik omväxling samt emellanåt bidrag till den illustrerade dagskrönikan, t. ex., tillsammans med A. T. Geller-

stedt, operamaskeraden den 12 januari 1867. För P. A. Norstedt & Söner utförde han illustrationer till Esaias Tegnér's Frithiofs saga, hvilka, i träsnitt återgifna af Ny Illustrerad Tidnings bästa xylografer, utkommo 1876 (den första bilden, barnen Frithiof och Ingeborg är af J. W. Wallander), tolf stora bilder och en mängd smärre vignetter. Illustrationerna möttes med både beröm och klander, själf var Malmström icke nöjd med den xylografiska behandlingen och flera af kompositionerna misshagade honom snart. När därför tredje upplagan förbereddes, tecknade Malmström nya bilder till de flesta sångerna och lät dem ej behandlas af xylografer. För denna upplaga, af 1888, kom-

ponerade Malmström fjorton oljemålningar, hvilka i förminskad skala återgafvos i ljustryck af Johannes Jäger i Stockholm. Flertalet af dessa kunna räknas bland Malmströms förnämsta arbeten. Hans illustrationer utgafvos äfven i förbindelse med tyska upplagor af Tegnér's diktcykel och vunno stor spridning bland den tyska allmänheten, som hufvudsakligen efter dessa bilder rättade sin uppfattning af det fornnordiska. Äfven i Sverige blef Malmströms fornnordiska stil allmänt erkänd och vann efterföljd, så väl i tablåer på scenen som vid maskerader o. d. Längre ihågkoms med stort bifall en af Malmström och balettmästaren Lund komponerad fornnordisk kadrilj på Militärsällskapet's maskerad 1869; tablåer efter Malmströms taflor, t. ex. Kung Heimer

TVÅ PAR UNGTUPPAR.

Oljetafla, tecknad af A. Malmström för »Vår». (Skansens fest).

och Aslög, Blenda m. fl. gåfvos ofta för välgörande ändamål. Äfven till möbler och husgeråd utsträcktes inflytandet af Malmströms fornordiska stil. På industri- och konstexpositionen i Köpenhamn 1872 väckte Gustafsbergs »fornordiska porslin» rätt mycken uppmärksamhet och Malmströms egna »fornordiska möbler» vittna än i Konstnärshuset, dit de testamenterats af sin upphofsman, om den genomgående »nordiskhet», som besjälade August Malmström.

Efter Frithiofs saga utkom Ragnar Lodbroks saga, berättad af P. A. Gödecke, illustrerad af Malmström, från det Norstedtska förlaget och officinen, 1880; under

SVERRES TAG GENOM WERMLAND.

Oljetafva af A. Malmström. Utställd vid 1866 års exposition i Stockholm.

1870-talet hade Malmström utfört bilderna, hvilka i träsnitt återgafvos, mer än trettio stora kompositioner förutom vignetter och randteckningar. Det var nog textens skull — jämförd med Tegnér's Frithiof — att denna bildsamling icke vann någon större spridning, hvarken i Sverige eller i Danmark, i hvilka bada länder sagan samtidigt utkom. Men äfven kompositionen är här stundom tyngre och bilderna kantigare, än i Frithiof.

Fran sagans värld öfvergick Malmström till den nyare historiens, i det han, efter studieresor i Finland 1880 och 1881 årens somrar, begynte en serie teckningar till Runebergs *Fänrik Ståls Sägner*, hvilka utkommo från F. & G. Beijers förlag 1883, anyo med svensk text 1886, 1889, 1893 och med finsk 1887. Trettiofem större och en mängd mindre bilder framställa Malmströms uppfattning af dik-

tens landskap och personer, desses dräkter, och allt som tillhör den »historiska trohet» utan hvilken han själf tyckte att bilderna varit förfelade. Den finska kritiken fann finnarna alldeles för fula. Men Malmström hade återgifvit rasen sådan han sett den och för de särskilda personerna följt hvad han kunnat få i porträtt och anvisningar. »Det är ej den *yttre* fägringen hos det folk som 'frös och svält och segrade tillika', som Runeberg besjungit», säger Malmström i sitt »Slutord». »Men det är fosterlandskärleken, det aldrig svikande modet, troheten i lif och död: de äro drag af en *inre* skönhet, som ej utplånas ur det finska folkets historia. Om något af *denna* skönhet förmått sprida sitt skimmer öfver den yttre folktypen med

HOLMGÅNG I VIKEN.
Skizz i olja af A. Malmström.

de oregelbundna dragen, äfven i min framställning, da är mitt mål vunnet. Malmströms teckningar till Fänrik Stål äro fortfarande populära i hans hemland, där Edel-felts konstnärligare men kyligare Fänrik-Ståls-illustrationer icke kunnat uttränga dem.

Från Beijers förlagsfirma utgafs 1895 Runebergs »Grafven i Perrho» med teckningar af A. Malmström. Fjorton taflor, återgifna i ljustryck, framställa konstnärens uppfattning af skaldens dikt. Skalden målar finare, känsligare; den illustrerade upplagan lyckades icke tillvinna sig någon större popularitet. Nu tog Malmström för sig den isländska familjesagan om Njal, den blodiga släktfejden mot Njal på Bergtorshvål och Gunnar på Hlidarendi med hustrur och söner och döttrar, blomman bland isländska ättesagor, som förlöper i 900-talets senare och 1000-talets

FÖRSTA SERIEN.

Italienare och Svensk.

Äldre kvinna i Italien och Sverige

En italiensk och en svensk flicka

»GENOM ETT PAR SVENSKA GLASÖGON».

Ur A. Malmströms skizzböcker, för Ny Illustrerad Tidning 1865.

tidigare årtionden. Under flera år var det hans hvilostunders arbete att studera isländska hus, dräkter, husgeråd m. m. och isländska landskapsvyer. Han afsåg till och med en isländsk sommarresa, men förslaget gick om intet. Emellertid efterlämnade han som illustrationer till sagan, hvilken af firman P. A. Norstedt & Söner skulle i svensk öfversättning utgifvas, nitton oljemålningar för reproduktion i ljustryck och 77 lavyrer och pännteckningar. Ett profstycke ur den ännu outgifna samlingen meddelas bland detta albums illustrationer.

»GENOM ETT PAR SVENSKA GLASÖGON».

Ur A. Malmströms skizzböcker, för Ny Illustrerad Tidning 1866.

FRITHIOFS LYCKA.

Hur lycklig jag till Vallhall ginge
om min Valkyria vore du!

Ur Malmströms nya teckningar till Frithiofs saga.

För Alb. Bonniers förlagsartiklar utförde Malmström öfver hundra kompositioner, till Asbjörnsens sagor, till Topelius' läsning för barn, för kalendern Svea, m. m. För Artur Hazelius' Runa, Saga, Vår m. fl. publikationer var hans ritstift villigt verksamt. Och mycket sällan stod staffliet tomt. Ett arbetsammare konstnärslif är knappast möjligt. Och alltjämt stod den väldiga Bråvalladuken, »världens dyrbaraste cloison-vägg», tvärs öfver ateliern, där modellfigurer växlade med elever och dessa med besökande, när professorn ej »rest till Trosa», ja, emellanåt upptogs både atelier och boningsrum af glada gäster; den s. k. Republiken samla-

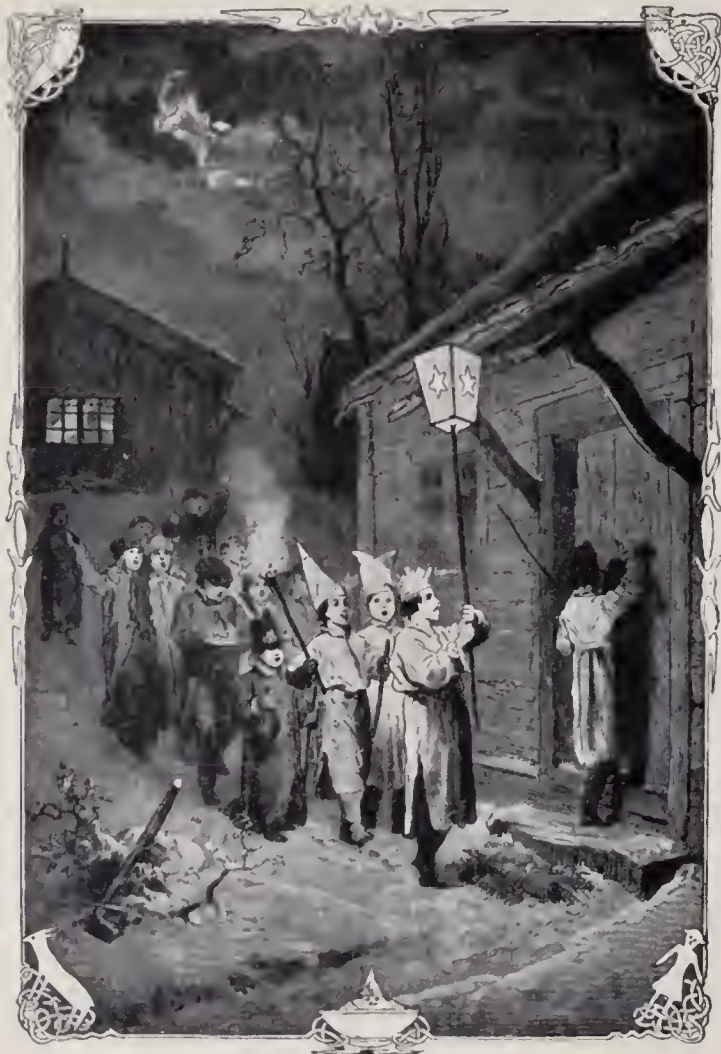

DISARBLOT.

Teckning af A. Malmström 1877. Ur serien Julbilder för N. I. T.

des »den sjunde augusti» hos Malmström under en följd af år. Det var Augustdagen den 7 januari som så benämndes, liksom sällskapet till omväxling med namnet republiken stundom äfven kallades Rövarekulan. Värden var i förra fallet president, i det senare rövvarhöfding, och besörjde på ett utmärkt sätt både andeligt och lekamligt värdskap för de talrika vännerna »med barn och blomma», hvilka alla till slut begåfvades med teckningar, akvareller, lavingar o. d. af den uppfinningsrike värden. »Länge lefve invånarne i Rövarekulan», ropar Nils Forsbergs Gustaf-Adolfs-knekt, som här ur ett bref till »Augustdagen» återgifvits, att hugfästa minnet af Malmströms oförglömliga atelierfester »den sjunde augusti!»

Paris återsåg Malmström åtskilliga gånger efter sin hemkomst 1864, ända till Spanien utsträckte han en gång färden, men i de nordiska länderna reste han hälsst, när arbeten och tjänstebestyr gáfvo ledighet. Sina somrar tillbrakte han under senare åren merändels på Rotebro, där »Målaren och modellerna» dagligen spelades. Ty målaren omgaf sig med modellerna, traktens gossar och flickor, hvilka i yster glädje lekte med professorn och han med dem. Professorns barn-

STJÄRNGOSSAR.

Ur N. I. T:s julbilder af A. Malmström.

taflor visa nogsamt att de icke utgått från trumpna modellstudier. Nej, glädjen var alltid med i Malmströms studier af den lilla Rotebro-världen; innan han på hösten återvände till Stockholm plögade han bjuda vänner och väninnor ut till sig att bevittna barnglädjen vid mottagandet af de små gåfvor, hvilka åtföljde afskedskalaset på Rotebro.

* * *

Åren gingo, Malmström målade och tecknade, hans sinne var alltjämt ungt, hans gestalt obruten, hans hälsa god, hans hjälpsamhet ingalunda störd af missräkningar. »Den gode konstnärspappan», »den bästa människa på jorden», skrefvo forna elever till honom äfven i hans senaste lifsskede. Gärna mottog han besök vid sitt un-

der åratals bibehållna bord å den hans bostad närmast belägna restaurant, Du Nord, där han med minsta möjliga tidsutdräkt intog sina middagar, och hvarifrån han återvände till sina arbeten, målning vid dagsljus, teckning vid eldsljus. Hur gärna sedd han ock var i vänners familjekrets, var han icke lätt att få ut, han kunde ej försumma sina arbeten. Men när han kom, blef det glädje bland både små och stora. Det var både »mannakynnet» och »gosselynnnet» som drog dem till sig. Den gamle ungarlen hade skapat sig en stor familj.

En af Malmströms taflor på Skandinaviska Konstutställningen i Stockholm 1866, »Älfvaley», väckte stor uppmärksamhet och vann i vida kretsar bifall, på samma gång den af andra kritiserades såsom ett grepp *utöfver* den bildande konstens om-

FRITHIOFS ÅTERKOMST.

»Bedröfvad, husvill på ärfda grunden
står Frithiof, blickar kring svedda lunden» . . .

Ur Malmströms nya teckningar till Frithiofs saga.

råde. Dimman i ett morgonlandskap, framställd som en älfvaleb, kan skalden se men målaren icke återge. Men Malmström hade nu försökt att låta dimman sammanflyta i halft genomskinliga kvinnokroppar, höljda i slöjor, och låta lemmarnes konturer lösas upp i dimmans slöja. Experimentet segrade, taflan hamnade i Kung Karls galleri och kom därifrån till Nationalmuseum samt upptogs ånyo tvänne gånger af konstnären, efter kunders beställning. Men när ämnet tredje gången beställdes hade han tröttnat på det, och kunden fick i stället taga en af Malmströms lefnadsfriska taflor ur barnens värld.

Flera andra motiv har Malmström flera gånger behandlat, såväl ur sagovärlden som ur barnvärlden, allt efter som han å dem mottog köparens anbud. Men stundom var han icke villig, och det hände nog att en önskad replik aldrig blef utförd; rätt många af Malmströms oljemålningar äro dock ute i Sverige, några jämväl i utlandet. Vid den utställning af hans efterlämnade arbeten, som 1902 ägde rum i Konstnärshuset i Stockholm, följde af försäljning å offentlig auktion, upptog den illustrerade katalogen 41 oljemålningar i ramar, 91 nummer figurskizzer- och studier i oljefärg, 55 nummer landskap, mer än 300 akvareller och ett 40-tal kolteckningar o. d. Sina för

illustrerandet af »Grafven i Perrho» utförda oljemålningar hade han 1899 skänkt till »Föreningen för skolors prydnad med konstverk», genom hvars då tillkännagifna disposition de hamnade i Hernösand. Auktionen fortsattes i oktober samma år, hundratals blad af Malmströms hand spriddes öfver landet. Men ändå hamnade i Nordiska Museum icke blott den andra ofullbordade Brävalla-taflan, utan därtill hundratals handteckningar, skizzer i olja, akvareller och skizzböcker, sterbhusets gafva, i enlighet med Malmströms oafslutade testamentariska bestämmelse.

Sitt testamente hade han icke slutbehandlat, han hade ju god tid därmed, tycktes det. Men under året 1900 kände han ålderns krämpor. Dessa gjorde dock

VINTERLANDSKAP.

Tecknad af A. Malmström för N. 1. T. 1882.

N:o 15 STOLT.

»Så gala öppet, min käcka gök,
låt höra först ditt namn.»

Ur Malmströms teckningar till Runebergs Fänrik Stål.

intet afbräck i hans verksamhet, och sommaren 1901 lefde han enligt årslång vana på Rotebro med sina unga, glada modeller. Det var en ovanligt het sommar och Malmström plågades af hettan i sitt lilla vindsrum å gästgifvaregården. När han återkom till Stockholm var han en bruten man. Från sin atelier fördes han till ett sjuk-

OPERAMASKERADEN 1867.

För Ny Illustrerad Tidning tecknad på trä af A. Malmström och A. T. Gellerstedt.

hem i hufvudstaden, där han i sin svaghet kärleksfullt vårdades, såväl af stället personal som af vänfasta, tillgifna elever. Men han lefnadsdag var all. Trenne dagar efter det han fyllt sitt 72:a år utsläcktes hans lifslåga. Det var Norna-gästs ljus, som brunnit ut, alldeles som han i sina unga dagar fäst sagan på duken, hvarom Winge kort före sin bortgång erinrat honom i ett bref, fullt af kärlek och tacksamhet för lifslång trohet i vänskap, trohet mot ungdomens ideal.

Scen ur NJALSSAGAN.
Efter oljetafel af A. Malmström.

Den 17 oktober 1901 afled Johan August Malmström och jordades några dagar därefter å Solna kyrkogård. Ett fagert kväde af Carl David af Wirsén utdelades vid grafven. Därur är taget det motto, som inleder denna lefnadsteckning. Något mer än två år efter jordfästningen, den 20 november 1903, samlades åter vännerna vid den bortgångne konstnärens graf. Där aftäcktes den minnesvård som af vännerna restes på grafven, en obelisk med en i brons gjuten medaljongbild af Malmström. Hjärteburna voro stroferna i den dikt, hvilken af diktaren själf, Albert Teodor Gellerstedt, ungdomsvännen och kamraten, under åhörarnes djupa rörelse framsades i den stämmingsrika höstkvällen. Med författarnes tillåtelse införlifvas båda dessa minnesdikter med texten till *Malmströms-albums* illustrationer.

Harald Wieselgren.

NILS FORSBERGS HILSNING TILL MALMSTRÖMS »SJETTE AUGUSTI»-FEST.

AUGUST MALMSTRÖM.

Det glesnar alltmer i fräjdade led,
de höstliga stormarne klaga,
nu lade ock han till hvila sig ned,
som fostrats af fädernas saga,
och efter den ädle har landet sorg,
som målat oss Aslög och Ingeborg.

Om, sträng i sin konst, dess kraf till behag
sin längsta förhoppning han jordat,
förgäfvets är ej ett Bråvallaslag,
fast penseln det icke fullbordat;
det växer så många och nya mål
ur kraft, som har härdats till nordiskt stål.

Det blommar i folks och människors vår
så mången en leende sägen,
och rosiga små med gyllene hår
gå konsten i möte på vägen,
och konstnärn, som sitter vid enslig härd,
kan trolla på duken en barnavärld.

Då »väfva vi vadmal»; «sista par ut»
som fordom vi springa med nöje;
han får oss till allt, han vill, utan prut,
ty hjärtligt och friskt är hans löje,
en skalk i hans öga man ofta såg,
men skalken var god och med snören håg.

Men väldiga ämnens växlande tal
sig blandade dock med de smärre,
vi suttit i Beles konungasal,
vi vandrat i skogar med Sverre:
med mästarn, som slutat, har flytt en tid,
heroisk och nordisk — och barnablid.

Nu höstliga töcken svepa sitt flor
kring fältet och människosinnet,
och saknadens sorg är mäktig och stor,
men drömligt sig höjer för minnet
ur böljande dimmornas mjuka smek,
romantisk, odödlig, hans älfvalek.

C. D. af Wirsén.

VID AUGUST MALMSTRÖMS GRAFVÅRD

DEN 20 NOVEMBER 1903.

Käre vän från ungdomstunder,
här i vigda Solna-lunder
ha vi möte med dig stämt.
Vi ha drömt att bort du farit
sedan år — som långa varit —,
och den drömmen har oss skrämt.

Men, dessbättre, stygga drömmar
glida bort som vattuströmmar,
du oss alls ej lämnat har:
väsen af ditt hjärtevärde,
de gå aldrig sina färde
ur den krets, som kär dem var.

Alltså kunna vi nu bikta
våra tankar, till dig rikta
vänneord, dem du förstår:
främst ett hell för mannakynnet,
sedan ett för gosselynnet,
oförbrändt i alla år.

Nu jag talt, du kärnegode,
rakt på sak, som om du stode
bland oss. Det mig syntes rätt.
Du, som städs var föga fallen
för de granna ordasvallen,
skatta skall just sådant sätt.

Så ett tack från dem, som skolats
i ditt hägn, där värmts och solats,
tills de sprungit ut i blom;
från oss alle — allesammans
tack för harmlös fröjds och gammans
oskattbara rikedom!

Sagans balda kämpakungar,
bygdens själaglada ungar,
landskap som små paradiser
oss du skänkt; och älfvaleur!
allt af hjärtat: ingen nekar
heller dig ditt hederspris.

Än ett hell: du nit och plikter
aldrig tog som tomma dikter,
och du svensk var först och sist.
Uppå män af sådan daning
— ej af fals och flärd en aning —
lide Sverige aldrig brist!

Stående här i helga gården
genom tider minnesvården
öfver ädel märkesman!
Konstnärssläkt, som fram nu tågar,
laga att som han du lågar!
Gå att luttras liksom han!

A. T. G.

GETTY RESEARCH INSTITUTE

3 3125 01378 3796

